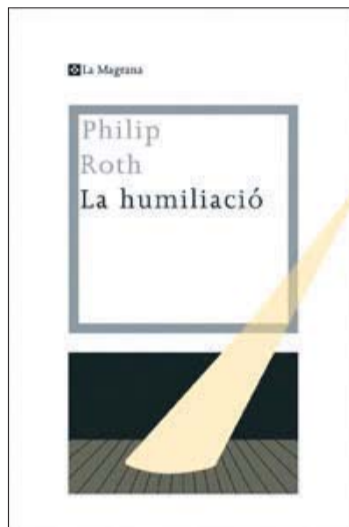

SINAP/EFEE

“De vegades, no acabo els llibres que llegeixo perquè, si els tanco abans d’arribar a la pàgina final, tinc la sensació que la història no acaba mai. És una cosa que puc fer amb totes les novel·les excepte amb les de Philip Roth. Les seves les acabo sempre. En sóc una gran admiradora”

RACHEL WEISZ

El lament 'shlimatzel' de Philip Roth

PER QUÈ CONSIDEREM PHILIP ROTH un dels escriptors vius més brillants, no només als Estats Units sinó a tot el món? No us en penedireu si obriu, sisplau, la iconoclasta *El trastorn de Portnoy* (*Portnoy's Complaint*, 1969), l'obra que el va consolidar com a escriptor de referència. En aquesta novel·la, el protagonista, Alexander Portnoy, desvela la seva vida a través d'un monòleg feroçment satíric davant del seu psicoanalista. Hi desglossa la seva infantesa jueva, en una mena de gueto familiar regit per una estricta moralitat *kosher*, amb una mare autoritària i unes primeres i complicades experiències de descobriment sexual, que inclouen un capítol divertidíssim sobre la irrupció del desig i la brutalitat de la masturbació adolescent, en què practica sexe amb un fetge que al vespre soparà tota la família, i on trobem una frase cinglant de la literatura autoeròtica: "Sóc el Raskólnikov de les palles".

La celebrada creació del personatge de Portnoy és una exploració dels conflictes personals del mateix Philip Roth amb la seva família, amb la seva comunitat, amb la seva religió, amb el seu país, d'una forma que ens recorda Saul Bellow (en un altre registre i un altre to) i el cinema del primer Woody Allen (*Annie Hall* i *Manhattan* sobretot). ¿És que potser hi ha cap personatge de l'escriptor que no sigui, en un sentit ben real, ell mateix transvestit, explorant el seu entorn, la seva persona, el seu país? Trobem aquest alè personal fins i tot en les novel·les més breus, com *L'animal moribund*, *Elegia*, *Humiliació* i *Nèmesi*, o a la novel·la de política-ficció *La conxorxa contra Amèrica*, en què imagina una postguerra mun-

dial amb uns Estats Units filonazis i l'aviador Charles Lindbergh com a president antisemita.

Aquesta autoexploració li va comportar l'odi d'una part de la comunitat jueva. Roth és nascut a Newark (Nova Jersey) l'any 1933, en un entorn de classe jueva mitjana-baixa, amb avis ortodoxos arribats de Polònia que parlaven jiddisch, un idioma que apareix tan sovint a les seves novel·les que moltes inclouen un petit glossari de termes recurrents, gràcies als quals sabem que *shlimatzel* vol dir *desgraciat* o *inútil*, i *shtunk*, pudent. Per a molts jueus nord-americans de la postguerra, ser-ho implicava una manera de ser també estranger en el teu propi país, i això permet que Roth projecti una mirada estranya i irònica sobre la seva societat.

Que Rachel Weisz –com molts altres actors i directors de cinema– adori Roth no es pot qualificar de sorprenent ni d'extravagant. És habitual que soni per al Nobel, ha guanyat tots els grans premis literaris (el Pulitzer, esclar, i ha repetit amb dues novel·les el premi més important atorgat per la crítica americana, el National Book Critics Circle Award). Norman Mailer el va canoïtzar quan el va incloure en el primer lloc d'una llista de Quatre Fabulosos (dins de la qual, òbviament, el mateix Mailer no podia faltar), seguit de Saul Bellow i John Updike. Harold Bloom va afegir-se als admiradors quan el 2003 va dir que era, juntament amb Delillo, Pynchon i Cormac McCarthy, un dels quatre escriptors vius més importants. Amb 82 anys, de segur que el vell *meshuggeneh* –boig, guillat– seguirà donant guerra. ■

per David Vidal,
professor de periodisme cultural a la UAB
i membre del col·lectiu SomAtents